

Latweefchu Uwises.

Nr augstas Gewefchanas = Rummissiones sianu un nowehleschanu.

Nr. 14. Zettortdeenâ 2trâ Uwrifa 1831.

No Randawas IITâ Merza.

Slawehs Deewam! pee mums, kâ arri pee muhsu kaimineem scho seemu nemannam nekahdu truhkumu pee lohpu ehdamu. No lohpu fehrgu meh's arr neko nesinnam. Pee to labbo pastahwigo seemas zellu tappa papillam braukts, un wiffas seemas padarrami darbi padarriti un firgi palikka spirgti. —

R . . . e.

Trefcha grahmata.
Zihraues mahzitajam.

Deffôs tai ^{7. Merja}_{17. Wevrara} deenâ 1831.

Zeenigais mahzitajs, mihlais tehws!

B . . t kungs man apsohlija, scho lappinu sawâ grahmata eelikt. Ak! kâ ilgojohs, sinnu no Zums, mihlais, gohdigs mahzitais un tehws, un no manneem mihleem wezzakeem dabbuh. — Ko darra wiffi, fo tif gauschi mihloju, kas dahrgi mannai firidi? Kâ Zums taggad Deews lihds? fo darra Mamelle, fo darra zeeniga mahte? Kâ klahjahs manneem draugeem? — Mihlais tehws, dauds, dauds atzerrohs Zuh's, dauds, dauds mekleju Zuh's, mekleju garrâ Zuh'su rohku apkaupt. — Gan schè mihligi skohlneisteri — gan schè mihligi wiffi tee skohlas behrni, gan mihligs schis semnes gabbals; bet ak! zif dauds truhkst! Ne muhscham tas ne buhs, nekad tas ne taps, kas Zihraue man bija, kas Zihraue man muhscham paliks.

Zettortdeenâ nogahju ar B . . t kungu pee wezja Dintera, winnam labbas deenas atdoht. — Kâ pirmu reisi sehdeja atkal pee sawa galda, . . . rakstidams. Nu, labb wakkar', labb wakkar'! mums rohku sneegdams . . . . . zehlees augscham no rakstama galda, ar teem wahrdeem: „Nu, mans dehls, es esmu jau antwohrti dabujis no Konsistorium, ka Zums brihw irr, Deffôs noeet; tas mums wiffecm — gohds, ka Kursemneeks schè atnahzis.“

Kad pirmu reisi pee Dintera kunga biju, mannim apsohlija, kad gohdigi usweschohs, par sawu skohlas behrnu usnemt, un par „Tu“ faukt, bet taggad wehl „Zuh's“ arween fauze. Klusfinam apnehmohs winnu luhgt, lai tudal sahktu manni par „Tu“ faukt. — To teescham darriju, Dinteru luhdsu: „Sauzeet manni par „Tu“ usnemneet manni par sawu skohlas behrnu; arweenu gribbu es Zuh's klaufiht.“ Wensch man gar faklu apkaupt, butschoja: „Ja, mans dehls, Tu mans dehls, Tu mans ihsts skohlas behrns buhfi!“ — manni apkauptis zeeti pee sawahm krahim speede. — „Zew es scho wahrdu preeksch laika schkinkoju; mans dehls, es gribbu gabdaht, ka Tu kahdureis Kursemneekeem par preekschshimi, sawam wezzam gohdigam mahzitajam par preeku buhfi.“ Man rohkas speesdams, wehl labbu padohmu dewe, us labbu pamahzija; — mannus waigus spaidija, scho un to wehl waizaja, us fo ar preezigu firidi atbilbeju.

Swehtdeenâ pulksten II Deffôs atbrauzu. Gintera kungs ¹⁾ ne bija mahjâs. Pulksten 3

¹⁾ Guenther, Rektor eines Königlich-Preussischen Schullehrer-Seminariums zu Duxen.

nogahju pee Dekses mahzitaja Riedel ²⁾. Mihligs, laipnigs kungs, man rohku sneegdams praffa: woi labpraht us Dekssem nahzis, woi Zuh's labpraht man gribbejuschi atstah? —

Gauscham mihligi schee skoblas behrni; trihs-desmitdwi, kas us Kehnina naudu mahzahs. Masu, no wiffada wezzuma, par simteem, deenahin fanahk. Mannas stundas jau pirmu deemu eefahkabs, no 7 rihtos lihds 7 wakkara. — Pulksten 5 jazekahs. — Pee Gintera kunga einu ehst un no pulksten 7 lihds 10 wakkars rakstih. Gan no ta semma pulka eefahku, bet ahtri gan tahlaki tapschu. Deews lihdses. — To ar ihseem wahrdeem newarr isfazziht, zil tahku schihs eerikteschanas eefsch wiffas buhschanas. — Riedels, Ginters un wehl dwi zitti skohlmeisteri arween mittojahs; zitti tahdi wihri ka lahzi scheem mahzami. — Mehs gullam us skohlasmamma behnimu, 32 kohpa; — gultu tappinaju; lahdi lifschu taifitees kaut kahdu . . . . . Rensbergè pulku redseju, bet pulks naudas man makfaja . . . . . Par leeludeenu wairak. Gauscham Zuh's pehdigi, mihlais tehws, luhdsu, kahdas grahmatinas dehl. — Wisseem manna-jeem labbas deenas!

Zuh'su ustizigs, muhscham paklausigs

Andrejs.

Peedersschana nekad labbi is-
boh dahs.

Scho seemu tai mihksta laikà, bija tee Krohna Deigoles laudis us Randawas meestu diputatu malku wedbuschi. Tas kalps Andreis no Wezzohla mahjahm, bija bischkiht wairak, ne ka winsch spehja panest, brandwihnu dsehris. Us mahjahm braukdams bija winnam ne tahli no ta minneta meesta zaur weenu grahwi, kurfch labbaka zelka dehl blakkam leelzettam no wisseem zel-

²⁾ Riedel, Direktor eines Königlich-Preussischen Schullehrer-Seminariums und zugleich Prediger des Orts.

ka laudim eebraukts bija, jabrauz. Geksch scho grahwi bija leela bedre isbraukta un eeksch scho bedri uhdens. — Kad nu Andreis zaur scho grahwi zaurbrauzis, apkritta tee raggus un Andreija rumpis palikka us faufumu un gihinis eeksch uhdeni, kamehr weens no teem pascheem malkuweddejeem no pakka braukdams, warr buht par kahdu desmit minutes wehlaki, atbrauza un scho tur bes jehgscham atradda un plohsu krogà eeneffa. Kohpschu gan dakteris par brihscham atsaukts tappa un scho nelaimigu ar sawu sapraschanu un sahlehm glahbt gribbeja, bet nelihdsija nekas wairs un Andreis par kahdahm peezahm stundahm nomirra, un atstahja seewu ar masu behrnu. Tè ir janopuhschahs un jafakka: ak schehligs Deews! walbi katru zilweku prahtu, kad ikkatriis tawas dahwanas pareisigi bauidiht warr un pee tam ikreisas atminnahs, kad pahreeziga dserchana ka arri ehshana, grehkoschana irr un nahwi darr.

R . . . e.

Kurfemmes stahstu = grahmata.

II. Dhtrais stahstu = gabbals.

Brunnineeku laiki.

No saweenoschanas to Widsemmes jeb sobbiu-brunnineeku ar Wahsemmes brunneekem, lihds tam laikam, kur brunneeku waldschana Kurfemmes wiffai bel-dsahs; tas irr no 1237ta lihds 1561tu gaddu; kas isness 324 gaddus.

(Skattees Nr. 9.)

Labs laika gabbals, 324 gabdi! tomehr mas ko buhtu isteikt, ir saprast newarretu, kad no Kurfemmes ween tè gribbetu stahkiht. Til lohti zeeti irr Widsemmes un Kurfemmes leetas un notikkumi wehl kohpa sajaukti, un pahrwisseem scheem gaddeem ka seet un faseeti. Labpraht un ar warru gan gribbeja abbas schahs semmes, un wehl Zggannu semmi lihds kohpa par weenu leelu walsti eetaifihit un kohpa pasargahit. Redsesim woi kohpa paliks! —

Wahzsemnê un sewischki Pruhshôs bij wehl zit-
 ta brunnineeku beedriba un fahrt, ar tahdu pa-
 schu padohinu eezelta, kâ schinnis semmês, proh-
 ti par atgreeschanu to paganu tautu. Tee sau-
 zahs: Wahzu brunnineeki, ir swehtas
 jumprawas Mahrias karrotaji. Tee
 walsoja baltu mehteli ar melnu krustu
 par gohda sîhni. Schee bij femnafi jaw gaddi-
 juschees un dauds stipraki pahr muhsu sohbînu
 wihreem. Wînnu wirsneeks sauzahts: brunni-
 neeku augsts meisteris jeb leelskungs;
 tam bij Pruhshôs kadhâ baggatâ pilli sawas goh-
 da mahjas kur dsîhwoja (Marienburg) Marias
 pilli; tas skaitija sawâ spehkâ kadhûs 2000
 brunnineekus, kam wissa Pruhshu semne to
 brihd jaw peederreja, kad muhsu sohbînu wihri-
 ni jaw sahze nihzîn isniht. Jaw senn bij Widsem-
 mes brunnineeku meisteris sawâ sirdi wehlejis, ir
 us to jaw strahdajis, saweenotees weenâ pulkâ
 ar scheem, bet nepaspehje schahdeem lepneem wih-
 reem peekluft. Ehrmannis no Salza bij
 tobrihd Wahzu brunnineeku leelskungs. Kad nu
 Widsemmes brunnineeku meisteris Wolkin tas II.
 palikke tanni nelainigâ kaufchanâ ar Leischeem
 (kâ jaw stahstijis esnu) un bes paliga no zitteem,
 wiffas wahzu leetas un waldischana muhsu sem-
 mês buhtu wehja bijusi, tad us pascha pahwesta
 skubbinaschanu, Marias brunnineeki gallâ lif-
 kabs peeluhgtees, un saweenojahs kohpâ
 par weenu spehku ar muhsu semnu
 sohbînu wihreem. Tas notikke ar pawesta
 sinnu 1237 eefsch Witerbo pilfata, Italias
 semnê. Turpu kluwa trihs fungi no scheijenes par
 weetneekeem un isdarritajeem aisstelleti. Schee
 padewe wiffas semmes un wissu spehku kas teem
 schè bij, Wahzu jeb Mahrias brunnineekeem,
 peenehme wînnu liffumûs un teefas un tappa nu
 gohdam usnemti par beedreem, un Wahzu brun-
 nineekeem, un balkais mehteks ar melnu krustu,
 kas teem tîffe apgehrbts, bij ta red sama sa-
 weenoschanas sîhme. Us tahdu wihst bij
 Widsemmes sohbînu brashu walsts un buhschana
 nu pagallam, kas tikkai 35 gaddus bij pastah-
 wejusi; bet scheem arri tas gruhstakais darbs bi-
 ja, ka pascheem pirneem eegrohsitajeem un sar-
 geem tahs wahzu walsts schinnis semmês. Nu

gan ees zittabi un weeglaki? jo sinnama leetas;
 semmi maifihst irr weeglaki kâ zillas art. Red-
 sekim! —

Bet lai jums papreeksch bischliht stahstu no
 Wahzu brunnineeku liffumeem, teefahm un cera-
 schahm sawâ starpâ, kas gan par pecminnescha-
 nu wehrâ leekamas, jo tahdas beedribas un
 waldischanas muhsu deenâs wiffai wairs naw un
 ne sinmam. Bet kas tad labpraht ir muhsu laikâ
 ne aprauga kahdu dahrgu selta naudas gabbalu
 no wezzeem laikeem, jebshu taggad nekur wairs
 ne geld! — Isti muischneeki ween, un prohti
 no wezzas wahzu zilts tîffe peenemti par brahleem
 un beedreem schinnî brunnineeku pulkâ. Us puffi
 tee bij kâ basnizas wihri, kas us wissu sawu muh-
 schu bij padewuschees swehtas jumprawas Mah-
 rias gohdam, wînnas semmi apfargahst, un tee
 turrejahs pehz wezza basnizas tehwa swehta Au-
 gustina basnizas liffumeem. Ne kadhâ laizigai
 teefai bij brihw spreesi woi teefahst pahr Mahrias
 brunnineekeem, bet wînnu augstakais sohgis un
 teefas deweis bij Rohmâ, pats pahwests. Wîn-
 na semmes un muischas bij basnijai nowehletas,
 jeb swehtas jumprawas peederrums,
 kâ tobrihd mehdse runnaht. Zeeti swehrinati kluw-
 schi, tee usnehmahs un peesohlija: saweem wirs-
 neekeem us wahrdu klaufiht, laulibâ nedohtees,
 ne kahdas mantas sewim paturreht un kraht; bet
 wiffas semmes un muischas, pilfari un sahdschi
 lihds ar laudin peederreja wiffai brunnineeku bee-
 dribai kohpâ. Kahdas runnas kohpâ turre-
 dami par sawahm teetahm, tîffe par liffumu
 zelts un tâ isdarrihts, kâ leelais pulks to klah-
 buhdamu brunnineeku kungu dohmaja un grâbbe-
 ja. Sawâ animatâ un gohdâ stahweja schee pa
 fahrtam tâ: pats pirmais un leelakais bij
 augsts meisteris sauzahts, kas tobrihd ittin
 leels gohda wahrds bij. Wypaksch scha stah-
 weja tee brunnineeki bisfapi, kas tahdas
 paschas brunnineeku drehbes walkaja, us Augu-
 stineru wihsu. Bet tē japeemûn, ka Widsem-
 mes bisfapi, tudal no pascha pirma galla us to
 dohmaja, sewi usturreht un pasfargatees sawâ
 paschâ walkâ, it kâ lihds schim bij darrijuschî,
 un arri bijuschî.

(Turplifam walwat.)

Wakkara dseefmina.

1.

Nu atkal deena beidsahs
Un mihtas swaigsnes steidsahs
Dce debbes spihguloht,
Un spihbedamâ waigâ
Pehz zittas zitta staiga
Nu sawu kluffu zellinu.

2.

Bet zilweli pee kluffas
Un saldas wakkarduffas
Us sawahm mahjam nahf,
Pehz deenas publeschanas
Us meefas atspirgschanas
Nu wiffi steidsin steigtees sah.

3.

Nu gulleet manni brahli,
Zuhs raddi tuwi, tahli,
Jtt gahrdâ meedsinâ.
Lihbs jaunam rihtam drohschi
Zuhs warreet duffeht kohschi,
Jo Deews par jums irr nomohdâ.

4.

Un winna engelihfschi
Jknakt muhs farga glihschi,
Kaut meh's to neredfam.
Tee nogreesch wiffas breefmas
Un flimmibas un leefmas
No muhsu duffas weetinahr.

5.

Bet peelhdsfeet ir Deewu
To mihtu debbestehwu,
Pirms meefas apguldeef.
Jo sawus zeenitajus
Un ihstus gohdatajus
Wansch neleef muhscham bohjâ eet.

Lundberg.

Zeefa fluddinaschana.

Kad pehz Kursemmes Kambara teefas pawehleschana
nas ta pee Wentespils Lizentmuischas peederriga Dste-

nek bohbe ar to pee tahs paschas peederrigu semni no
Zahneem 1831 us sescheem pehznahkameem gabdeem
us renti tam wairakfohlitajam taps isdahwata un tee
termini par to us to 8tu, 9tu un 10tu Awrila dee-
nu 1831 irr nospreesti, tad tas scheid wisseem tohp
sinnams darrihts, lai tee kas scho renti gribb uenemt,
fannis noliktas terminu deenas ar geldigahm naudas
Fihlu-grahmatahm Wentes pilsfunga teefas sehdescha-
nas ruhme teefas tureschanas laikâ sanahktu.

Wentes pilsfunga teefa 20tâ Merza 1831. 2
(L. S. W.) H. E. von Korff, affeffors.
(Nr. 1008.) Eduard von Hertel, aktuahr.

Zittas fluddinaschana.

Weens, kas lauka darbu proht un lihbs schim par
waggari hijis, arridsan atkal par waggari kluht gribb
un masum rakliht proht, warr pee Behrs un Zihpels-
muischas muischuwaldischanas jo ahtraki jo labbaki
peeteiktees.

Behrs un Zihpelsmuischa 12tâ Merza 1831. 1

* * *
Tee termini, fur kas pee Krohna Jaunmuischas
(ue tabl no Sezses) peederrigs Spahrnuhrohs us ren-
ti taps isfohlitâ, us 10tu, 15tu un 25tu Awrila
deenu schi gadda irr nolikti. Kas to paschu us renti
gribb nemt lai ar drohschu apgalwoschamu pee Talsinu
pagasta teefas sanahf.

* * *
No tahs Krohna Tummes administraciones-waldis-
schanas tohp scheid sinnams darrihts, kad no Zah-
neem 1831, 60 slauzamas gohwis us renti tohp is-
fohlitas, kam tihf scho renti uenemt, lai tanini 13tâ,
14tâ un 22tâ Awrila deenâ f. g. nolikteem torgeem
pee Prawinas pagasta teefas ar drohschu apgalwo-
schanu peeteizahs un sawu fohlischanu sinnamu
darra.

Schoel, administrators. 2

Miffelts wahrds.

Nr. 10., 3schâ lappâ, 9tâ rindê no augsch. ne
lassi: dseltu rahmeem, bet dselsu rahmeem.
(Ar peelikkumu.)

— * * * * *
Ist zu drucken erlaubt.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostseeprovinzen: J. D. Braunschweig, Censor.
No. 196.

Paweheſchana

T a h s K e i ſ e r i ſ k a s G o h d i b a s,
ta Patwaldineeka wiſſas Kreemu walſts ic. ic. ic.,

no

Kurfemmes Gubernementes Waldiſchanas
ikkatram par ſinnafchanu.

La ar to Ukaſi Weena angſti walbidama Senahta no 24taſ Merza deenaſ ſchi gadda ar to Nr. 31369., tai Kurfemmes Gubernementes Waldiſchanai ſinnama darrita wiſſaugſtaka pawehleſchana Taha Keiſeriſkas Gohdibas uſ to angſti walbidamnu Senahtu no 22traſ Merza deenaſ ſchi gadda, dehl ta dumpja kaſ eekſch trint aprinkeem taſ Wilnaſ Gubernementes irr zehlees — zaur peeliktu pahrtulkofchanu Wiſſeem par ſinnafchanu Kurfemmes Gubernementê tohp ſluddinata.

Zelgawaſ pilli 28ta Merza 1831.

(S. W.)

Kurfemmes Ziwił Gubernators:

C. von Brebern.

F. Ebeling,
Waldiſchanas rahts.

A. Beitler,
Waldiſchanas rahts.

(Nr. 1966.)

W. Diederichs,
Waldiſchanas aſſeffors.

Bolſchwing, Waldiſchanas ſtkehers.

Pawehleschana us to augstiwaldidamu Senahtu.

Tulihst paschâ eesahkumâ, kad Pohlw walst dumpis zehlahs, jau papreeksch redsedami, ka wahjprachtigi zilweki warretu zaur wiltigahm un prett likkumeem dohtahm sohlfischanahm liktees apmahnteess, to meeru eeksch tahm no Pohlwsemmes pee Kreewu walstâ peeschkirtahm Gubernementehm nihzinaht, Mehš ar to ruhpeschanu ko Mehš allasch par to labklahschanu Mufsu peetizzigu eedfihwotaju eeksch schahm Gubernementehm turräm, pee tahs muischneeku beedribas tarpat kâ pee tahs pirmakas kahrtas to peedfihwotaju effam greefuschees un tai sinnamu darrijuschi, ka Mehš sagaidam ka tee schinni laikâ ar wissu darboschanu darbosees, Mums un tai tehwsufemmi sawu nepaschaubigu ustizzibu, tã ka sawu nemittejamu dsihschanü par to wissus aisteeekãnu labklahschanü parahdiht. Ko Mehš sagaidijam, gan drihs wissur notikke. Tee muischneeki no tahm Gubernementehm Wilna, Grodno un Wolinsk irr steigtin steigufchees, zaur teem schi laikã kãrra gubernatoreem Mums sawu nepahrwehrschanu ustizzibu apleezinaht un arridsan tulihst pehz tam pateesi irr parahdijschi, ka labprahst tee sawu mantu un sawus spehkus par uppuri nonešs, ka tee tahs daubf un daschlahrtigas wajjadfibas, ko kãrraspehšs taggad us zekur buhdams par sawu apfohpschanu un zittu leetu dehl prassija, fãgahdatu. — Bet ar jo leelaku stummibu Mums taggad ta sinna nahkusi, ka mas pulzinsch nepateizigu zilweku, kas naw wehrti ka tee par muischneekeem fãuzahs un sawu swehtu swehrestibu un to wehl ne preeksch ilgu laikü no jauna dohtu apleezinaschanu sawas ustizzibas aismirsdami, irr eedrihkschees, to meeru tahs Leischu (Wilnas) Gubernementes eeksch teem aprinkeem no Telsch, Schaul un Rossian nihzinaht, — tomehr ar nekustenajamu stipru prahtu Mehš effam ispsreeduschi, pee winneem to preekschsihmi tahs pelnitas sohdbibas isbarriht, kas kã Mehš zerrejã, tohs schaubigus usturchešs un tohs maldamus atpakkal weddihs sawu swehtu darrãmu padarriht un sawu swehrestibu atgahdinaht.

Mehš tadehl pawehlam:

- 1) Wissus muischneekus jeb schlachtizus, kas pee schi dumpja dallibu nehmuschi un ar kãrra eerohtscheem rohkas, tai waldischanai prettim turrehs, preeksch kãrrateefu stahdiht un pehz tahs kãrra - kãlla - teefas - likkumu - grahmatas sohdbiht, arridsan tohs kãrra teefas spreedumus pehz notikkuschas apstiprinaschanas no noballita saldata wirsneeka us weetas pee winneem isbarriht;
- 2) to nekustamu mantu scho grehzineeku Krohnam par labbu atnemt un winnas eenahkumi, pee Inwalidu rentejamas naudas peeschkirt;
- 3) par wisseem scho muischneeku un schlachtizu behrneem no wihrischkas kahrtas, kas par to imã nummeri apfihmetu noseegumu irr nosohditi tappuschü, Mums ihpaschi buhs preekschã likt, bet tohs behrnus, kurru tehwi par schlachtizeem teizahs, kam nekahdas parahdischanas schihs winnu tã teiktas kahrtas irr, par saldatu kantonisteem buhs nemt;
- 4) zilwekus no semmakas kahrtas, kas pee schi dumpja dallibu nemdãmi ar kãrra eerohtscheem rohkas taps fãgrahbti, pee kãntkurras Gubernementes tee peederretu, par rekrufscheem buhs nodohht un us Sibirijs Linienbataffoneem noraidiht;
- 5) scho paschu lauschu behrni no wihrischkas kahrtas par saldatu kantonisteem irr nodohdami;
- 6) wissü tee kas tãnni dumpja laikã sleskawibu padarrijschi, tohp, kad tee no tam pahrlcezinati tappuschü, preeksch kãrrateefu stahditi un pehz tahs kãrra - kãlla - teefas - likkumu - grahmatas nosohditi;
- 7) tee laudis no semmakas kahrtas, kas us sawu kungit pawehleschanahm jeb zaur draudeschanahm peespeesti, tam dumpineeku pulkam fãbeedrojschees, peedohschãnu dabbuhs, kad tee sawus kãrra eerohtschus noliks un us sawahm mahjahm atpakkal greefihšs.

Wiss kas scheit augschãm peeminnehts, tas augsti walddiams Senahts ne mittesees, tulihst kã peenahlahs isbarriht.

Paschu pirmu rakstu schihs pawehleschanas Ta Keiserika Gohdiba ar Sawu Paschu rohku tã apfihmejis:

Pehsterburgã 22trã Merza 1831.

N i k o l a i.

Pahrtulkohhts no J. E. Kochler, Jelgawas Sw. Annes Wasnigas rihtmahzitaja.